ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
5 Ιουνίου 1985 *

Στην υπόθεση 116/84,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour d'appel των Βρυξελλών προς το Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Henri Roelstraete,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 121/67 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1967, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος (JO αριθ. 117, σ. 2283) και του κανονισμού 805/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

συγκείμενο από τους Mackenzie Stuart, πρόεδρο, G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, P. Pescatore, T. Koopmans και K. Bahlmann, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: P. Heim

αφού έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις που ανέπτυξαν

— ο Roelstraete, κατηγορούμενος στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενος στην έγγραφη διαδικασία από τον J.M. van Hille, δικηγόρο Γάνδης, και στην προφορική διαδικασία από το δικηγόρο Cornut,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον υπουργό οικονομικών υποθέσεων, με πληρεξούσιο τον R. Andersen, δικηγόρο Βρυξελλών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την D. Sorasio, μέλος της νομικής της υπηρεσίας,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 12ης Φεβρουαρίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα πραγματικά περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 21ης Μαρτίου 1984, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Απριλίου 1984, το Cour d'appel των Βρυξελλών υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 121/67 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1967, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος (JO αριθ. 117, σ. 2283) και του κανονισμού 805/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε με αφορμή την ποινική δίωξη που κινήθηκε κατά του Roelstraete, κρεοπώλη, ο οποίος κατηγορείται ότι πώλησε βόειο και χοίρειο κρέας σε τιμές που καθόρισε κατά παράβαση της υπουργικής απόφασης της 27ης Μαρτίου 1975 (Moniteur belge της 29ης Μαρτίου 1975). Η εν λόγω υπουργική απόφαση ορίζει στα άρθρα 1 και 2 ότι οι τιμές στις οποίες οι λιανοπωλητές πωλούν στον καταναλωτή βόεια και χοίρεια κρέατα, συμπεριλαμβανομένου του φόρου προστιθέμενης αξίας, δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα ποσά που προκύπτουν από τη μέση σταθμισμένη τιμή αγοράς προσαυξημένη αφενός μεν κατά το ανώτατο όριο εμπορικού κέρδους που είναι 22 βελγικά φράγκα ανά χιλιόγραμμο, αφετέρου δε από το ποσό του φόρου προστιθέμενης αξίας. Δυνάμει της υπουργικής απόφασης της 5ης Ιανουαρίου 1980 που ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, το περιθώριο αυτό εμπορικού κέρδους είχε καθοριστεί σε 31 βελγικά φράγκα.

3 Ο Roelstraete καταδικάστηκε σε πρώτο βαθμό από το tribunal του Nivelles και άσκησε έφεση ενώπιον του Cour d'appel των Βρυξελλών, ισχυριζόμενος, μεταξύ άλλων, ότι οι ανωτέρω βελγικές διατάξεις δεν συμβιβάζονται με τους κανονισμούς 121/67 και 805/68 και επομένως δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή στην περίπτωσή του.

4 Επί του σημείου αυτού το Cour d'appel των Βρυξελλών έκρινε σκόπιμο να υποβάλει στο Δικαστήριο το ερώτημα

« αν στο λιανικό εμπόριο χοιρείων και βοείων κρεάτων ο κατ' αποκοπήν υπολογισμός από τον εθνικό νομοθέτη των εξόδων διάθεσης στο εμπόριο και των εξόδων εισαγωγής συμβιβάζεται με τους κοινοτικούς κανονισμούς 121 της 13ης Ιουνίου 1967 και 805 της 27ης Ιουνίου 1968, όταν στα παραπάνω έξοδα συμπεριλαμβάνεται το ανώτατο όριο εμπορικού κέρδους, δηλαδή το καθαρό κέρδος του πωλητή λιανικής πώλησης ».

5 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη εξετάσει δυό φορές (αποφάσεις της 29ης Ιουνίου 1978, Dechmann, 154/77, Rec. σ. 1573, και της 17ης Ιανουαρίου 1980, Kefer και Delmelle, 95 και 96/79, Rec. σ. 103) το ζήτημα αν συμβιβάζεται με την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση ένα σύστημα ελέγχου των τιμών όπως αυτό που προβλέπεται από την υπουργική απόφαση της 27ης Μαρτίου 1975.

6 Στην τελευταία από τις αποφάσεις αυτές το Δικαστήριο έκρινε ότι ο κανονισμός 121/67 και ο κανονισμός 805/68 δεν απαγορεύουν ένα κράτος μέλος να καθορίζει μονομερώς το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους για τη λιανική πώληση βοείων και χοιρείων κρεάτων, το οποίο υπολογίζεται κυρίως με βάση τις τιμές αγοράς όπως ισχύουν στα στάδια που προηγούνται της διαθέσεως στην αγορά και το οποίο ποικίλλει ανάλογα με τις τιμές αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι οι τιμές αγοράς που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εμπορικού κέρδους προσαυξάνονται κατά τα έξοδα διαθέσεως στην αγορά και εισαγωγής στα οποία έχει πράγματι υποβληθεί ο έμπορος λιανικής πωλήσεως κατά το στάδιο της προμηθείας και της πωλήσεως στους καταναλωτές, και ότι το περιθώριο καθορίζεται σε επίπεδο που δεν παρεμποδίζει το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

7 Οι αμφιβολίες που εκφράζει το εθνικό δικαστήριο με την απόφαση παραπομπής στην προκειμένη υπόθεση προέρχονται από το ότι ερμηνεύει τη βελγική νομοθεσία κατά την έννοια ότι δεν προβλέπει, όπως έκανε δεκτό το Δικαστήριο στην απόφασή του της 17ης Ιανουαρίου 1980, ότι οι τιμές αγοράς που χρησιμεύουν ως βάση για τον υπολογισμό των τιμών λιανικής πωλήσεως προσαυξάνονται αφενός μεν κατά τα έξοδα εισαγωγής και διαθέσεως στην αγορά στα οποία έχει πράγματι υποβληθεί ο έμπορος λιανικής πωλήσεως κατά το στάδιο της προμηθείας και της πωλήσεως στον καταναλωτή, αφετέρου δε κατά ένα περιθώριο εμπορικού κέρδους που αντιπροσωπεύει το καθαρό κέρδος του εμπόρου λιανικής πωλήσεως, αλλά ότι η βελγική νομοθεσία ορίζει κατ' αποκοπήν ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους που πρέπει να προστεθεί στις τιμές αγοράς και στο οποίο περιλαμβάνονται συγχρόνως τόσο τα έξοδα εισαγωγής και διαθέσεως στην αγορά όσο και το κέρδος του εμπόρου λιανικής πωλήσεως.

8 Με τις παρατηρήσεις της η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το εθνικό δικαστήριο δεν παρουσίασε προς το Δικαστήριο ακριβή εικόνα της βελγικής νομοθεσίας. Κατά

την εν λόγω κυβέρνηση, αντίθετα προς όσα προκύπτουν από την απόφαση περί παραπομπής, το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους δεν καλύπτει τα έξοδα διαθέσεως στην αγορά στα οποία έχει ενδεχομένως υποβληθεί ο έμπορος λιανικής πωλήσεως. Αντίθετα, τα έξοδα του είδους αυτού πρέπει να προστεθούν στις τιμές αγοράς που ισχύουν στο εμπόριο χονδρικής πωλήσεως και συνεπώς δεν επηρεάζουν το κέρδος του εμπόρου λιανικής πωλήσεως.

9 Η ερμηνεία αυτή, κατά τα λεγόμενα της Βελγικής Κυβερνήσεως, ενισχύεται από το περιεχόμενο της εγκυκλίου αριθ. 223, της 21ης Δεκεμβρίου 1979, της γενικής οικονομικής επιθεωρήσεως, στην οποία εφιστάται η προσοχή των αρμοδίων υπαλλήλων για την εφαρμογή της βελγικής νομοθεσίας περί τιμών στο ότι τα έξοδα εισαγωγής πρέπει σε ορισμένες περιπτώσεις να προστίθενται στις τιμές αγοράς που ισχύουν στο εμπόριο χονδρικής πωλήσεως.

10 Επί του σημείου αυτού πρέπει να παρατηρηθεί ότι το εθνικό δικαστήριο, υποβάλλοντας το προδικαστικό του ερώτημα, στηρίχτηκε σε ερμηνεία της βελγικής νομοθεσίας η οποία διαφέρει από την ερμηνεία που αναπτύσσει η Βελγική Κυβέρνηση, το Δικαστήριο δε, στο πλαίσιο της προκειμένης υπόθεσης, οφείλει να ακολουθήσει την ερμηνεία την οποία έχει δεχτεί το εθνικό δικαστήριο. Από το ίδιο το κείμενο άλλωστε της επικαλούμενης εγκυκλίου προκύπτει ότι μόνον σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούν να προστεθούν στις τιμές αγοράς τα έξοδα διαθέσεως στην αγορά στα οποία έχει υποβληθεί ο έμπορος λιανικής πωλήσεως, τα οποία συνεπώς δεν καλύπτονται από το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους.

11 Συνεπώς, σύμφωνα με την αίτηση του εθνικού δικαστηρίου για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, πρέπει να εξεταστεί αν συμβιβάζεται με την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση, και ειδικότερα με τους κανονισμούς 121/67 και 805/68, ο καθορισμός από τη νομοθεσία κράτους μέλους ενός ανώτατου περιθωρίου εμπορικού κέρδους για τη λιανική πώληση βοείων και χοιρείων κρεάτων, περιθώριο το οποίο προστίθεται στις τιμές αγοράς όπως ισχύουν στο εμπόριο χονδρικής πωλήσεως και το οποίο προορίζεται να καλύψει τα έξοδα εισαγωγής, προμηθείας και διαθέσεως στο λιανεμπόριο στα οποία υποβάλλεται ο έμπορος λιανικής πωλήσεως, και να καλύψει επίσης το καθαρό του κέρδος.

12 Κατά τον Roelstraete, κατηγορούμενο στην κύρια δίκη, ο καθορισμός ενός τέτοιου ανώτατου περιθωρίου εμπορικού κέρδους έρχεται σε αντίθεση προς τις επιταγές των προαναφερθέντων κανονισμών διότι ο λιανοπωλητής εκτίθεται στον κίνδυνο το καθαρό εμπορικό κέρδος του να εκμηδενιστεί ή ακόμη να υποστεί ζημία εξαιτίας των εξόδων διαθέσεως στην αγορά και εισαγωγής στα οποία έχει πράγματι υποβληθεί. Το επακόλουθο αυτό, κατά την άποψη του Roelstraete, δεν συμβιβάζεται με τη νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία ο έμπορος λιανικής πωλήσεως δικαιούται να εισπράττει δίκαιη αμοιβή για τη δραστηριότητά του.

13 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ζήτημα αν ένα σύστημα όπως αυτό που ισχύει στο Βέλγιο συμβιβάζεται με την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση εξαρτάται από το ύψος στο οποίο έχει καθοριστεί το ανώτατο όριο εμπορικού κέρδους. Θεωρεί ότι το ύψος που επέλεξε ο βέλγος νομοθέτης είναι σε θέση να εξασφαλίσει δίκαιο κέρδος στους λιανοπωλητές, όπως πιστοποιείται άλλωστε από το γεγονός ότι το όριο κέρδους καθορίζεται αφού προηγηθεί διαβούλευση με έναν οργανισμό στον οποίο εκπροσωπούνται όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, την επιτροπή εξισορροπήσεως τιμών· ο αριθμός των παραβάσεων της εξεταζόμενης νομοθεσίας είναι ασήμαντος· το περιθώριο εμπορικού κέρδους αναπροσαρμόζεται πολύ συχνά και κανένα από τα άλλα κράτη μέλη δεν έχει καταγγείλει τη Βελγική Κυβέρνηση για την επίδικη νομοθεσία.

14 Κατά την Επιτροπή, ένα ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους όπως αυτό που προβλέπεται από τη βελγική νομοθεσία δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να συμπεριλαμβάνει τα έξοδα εισαγωγής στα οποία έχει πράγματι υποβληθεί ο λιανοπωλητής. Το να συμπεριλαμβάνονται τα έξοδα αυτά σε ένα κατ' αποκοπήν ποσό συνιστά, κατά την άποψη της Επιτροπής, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό, καθόσον οδηγεί στη μείωση του καθαρού κέρδους του λιανοπωλητή αν επιλέξει να εισαγάγει τα προϊόντα του από άλλα κράτη μέλη και έχει έτσι ως επακόλουθο να αποθαρρύνονται οι εισαγωγές.

15 Η Επιτροπή φρονεί ότι αν στο περιθώριο εμπορικού κέρδους ενσωματωθούν τα άλλα έξοδα προμηθείας στα οποία έχει υποβληθεί ο λιανοπωλητής, υπάρχει κίνδυνος να επηρεαστεί ο μηχανισμός διαμορφώσεως τιμών ο οποίος διέπεται από τις κοινές οργανώσεις αγοράς, έστω και αν ο κίνδυνος αυτός είναι μόνον ενδεχόμενος και αν μόνο τα εθνικά δικαστήρια είναι σε θέση να κρίνουν αν είναι πραγματικός σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

16 Ως προς τα έξοδα κατά το στάδιο της πώλησης στους καταναλωτές, η Επιτροπή δεν βλέπει κανένα λόγο να μη συμπεριληφθούν στο ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι το μέτρο αυτό δεν θα έχει ως επακόλουθο να μην αποκομίσουν οι λιανοπωλητές δίκαιο κέρδος.

17 Για να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο, υπενθυμίζεται ότι στην προαναφερθείσα απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1980 το Δικαστήριο έκρινε ότι ο καθορισμός ανώτατου περιθωρίου εμπορικού κέρδους που πρέπει να αποκομίζει ο έμπορος λιανικής πωλήσεως από την πώληση στον καταναλωτή δεν είναι καταρχήν τέτοιας φύσεως που να θέτει σε κίνδυνο τους στόχους και τη λειτουργία της κοινής οργάνωσης αγορών στον τομέα των βοείων και χοιρείων κρεάτων, υπό την προϋπόθεση ότι το περιθώριο εμπορικού κέρδους ουσιαστικά υπολογίζεται με βάση τις τιμές αγοράς που ισχύουν στο στάδιο της παραγωγής και του εμπορίου χονδρικής πωλήσεως και κατά τρόπο που να μην επηρεάζεται η λειτουργία του συστήματος τιμών επί του οποίου στηρίζονται οι κοινές οργανώσεις των εν λόγω αγορών.

18 Στην ίδια αυτή απόφαση το Δικαστήριο έκανε δεκτό ότι « αυτό βέβαια δεν συμβαίνει όταν οι τιμές αγοράς που λαμβάνονται υπόψη δεν περιλαμβάνουν τα έξοδα διαθέσεως στην αγορά και εισαγωγής στα οποία υποβλήθηκε πράγματι ο λιανοπωλητής τόσο κατά το στάδιο της προμήθειας όσο και της πώλησης στον καταναλωτή, ή όταν το ίδιο το περιθώριο εμπορικού κέρδους έχει καθοριστεί σε ύψος το οποίο, λαμβανομένων υπόψη των τρόπων υπολογισμού των τιμών αγοράς, δεν μπορεί να εξασφαλίσει στο λιανοπωλητή δίκαιη αμοιβή για τη δραστηριότητά του ».

19 Προκειμένου να κριθεί αν συμβιβάζεται προς τη νομολογία αυτή ένα σύστημα το οποίο, όπως αυτό που έχει υπόψη του το εθνικό δικαστήριο, καθορίζει ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους που να καλύπτει ταυτόχρονα τα έξοδα εισαγωγής, προμηθεύσεως και λιανικής πωλήσεως, πρέπει να εξεταστούν, πρώτον, τα επακόλουθα από την ενσωμάτωση των εξόδων εισαγωγής σ' αυτό το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους.

20 Επί του σημείου αυτού ενδείκνυται να αναφερθεί η απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1978 (Pigs Marketing Board, 83/78, Rec. σ. 2347), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί καταργήσεως των δασμολογικών και εμπορικών εμποδίων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο και ιδίως τα άρθρα 30 και 34 περί απαγορεύσεως ποσοτικών περιορισμών και οιωνδήποτε μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά τις εισαγωγές και εξαγωγές αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της κοινής οργάνωσης αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος, όπως προκύπτει από το άρθρο 19 του κανονισμού 121/67. Η ίδια αρχή ισχύει επίσης για την κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα του βοείου κρέατος η οποία διέπεται από τον κανονισμό 805/68, του οποίου το άρθρο 22 ορίζει ότι απαγορεύεται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο οιασδήποτε ποσοτικός περιορισμός ή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος.

21 Ένα σύστημα ελέγχου τιμών, όπως αυτό που περιγράφει το εθνικό δικαστήριο, μπορεί να αποτελέσει μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, αν το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους που έχει επιβληθεί για τη λιανική πώληση βοείων και χοιρείων κρεάτων έχει καθοριστεί κατά τρόπο που να περιλαμβάνει τα έξοδα εισαγωγής στα οποία έχει ενδεχομένως υποβληθεί ο έμπορος λιανικής πωλήσεως. Πράγματι, αυτό το περιθώριο εμπορικού κέρδους έχει καθοριστεί σε ενιαίο ποσό το οποίο ισχύει τόσο στην περίπτωση που ο έμπορος λιανικής πωλήσεως προμηθεύεται από την εθνική αγορά όσο και στην περίπτωση που αποφασίζει να εισαγάγει τα προϊόντα του αγοράζοντάς τα απευθείας από τις αγορές άλλων κρατών μελών. Έπεται ότι υπό τις συνθήκες αυτές το καθαρό κέρδος του εμπόρου λιανικής πωλήσεως που έχει εισαγάγει τα προϊόντα του από άλλα κράτη μέλη μειώνεται κατά το ποσό που αντιστοιχεί στα έξοδα εισαγωγής και επομένως είναι μικρό-

τερο από το κέρδος που θα μπορούσε να αποκομίσει ένας έμπορος λιανικής πωλήσεως αγοράζοντας τα προϊόντα του στην εγχώρια αγορά.

22 Επακόλουθο ενός τέτοιου συστήματος είναι προφανώς να αποθαρρύνονται οι εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη και οι έμποροι λιανικής πωλήσεως να παρακινούνται να προμηθεύονται από την εγχώρια αγορά. Το σύστημα αυτό επομένως αντιβαίνει στο άρθρο 30 της Συνθήκης καθώς και στα άρθρα 19 του κανονισμού 121/67 και 22 του κανονισμού 805/68.

23 Όσον αφορά τα άλλα έξοδα που καλύπτονται από το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των εξόδων στα οποία υποβάλλεται ο έμπορος λιανικής πωλήσεως κατά το στάδιο της προμηθείας του και των εξόδων που συνδέονται με το στάδιο της πώλησης στον καταναλωτή.

24 Ως προς τα έξοδα που υπάγονται στην πρώτη κατηγορία, αν συνυπολογιστούν στο ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους υπάρχει ο κίνδυνος, ενδεχόμενος τουλάχιστον, όπως ορθώς παρατήρησε η Επιτροπή, να επηρεαστούν οι μηχανισμοί διαμορφώσεως τιμών οι οποίοι διέπονται από τους κανονισμούς 121/67 και 805/68. Πράγματι, τα έξοδα που συνδέονται με το στάδιο της προμηθείας μπορούν να ποικίλλουν ανάλογα, ιδίως, με την απόσταση μεταξύ των κέντρων προμηθείας και του τόπου όπου κάθε έμπορος λιανικής πωλήσεως ασκεί την εμπορική του δραστηριότητα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, συνεπώς, ο συνυπολογισμός των εξόδων αυτών στο ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους μπορεί να καταλήξει σε πάγωμα των τιμών λιανικής πωλήσεως για ορισμένους λιανοπωλητές και να επηρεάσει έτσι το δίκτυο διανομής των βοείων και χοιρείων κρεάτων στις πιο απομακρυσμένες περιοχές από τα κέντρα προμηθείας, έτσι ώστε να έχει αντίκτυπο τόσο στο μηχανισμό διαμορφώσεως τιμών που προβλέπεται από τις εν λόγω κοινές οργανώσεις αγορών, όσο και στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.

25 Επειδή το αποτέλεσμα αυτό, όπως έχει τονιστεί, είναι μονάχα ενδεχόμενο, τα εθνικά δικαστήρια είναι αρμόδια να κρίνουν αν επέρχεται στις συγκεκριμένες περιπτώσεις που εκδικάζουν.

26 Αντίθετα, το γεγονός ότι τα έξοδα διαθέσεως στην αγορά, στα οποία έχουν υποβληθεί οι λιανοπωλητές κατά το στάδιο της πώλησης στους καταναλωτές, καλύπτονται από το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους και υπολογίζονται επομένως κατ' αποκοπήν και όχι βάσει των εξόδων στα οποία έχει πράγματι υποβληθεί κάθε λιανοπωλητής δεν αποτελεί από μόνο του κίνδυνο να επηρεαστεί ο μηχανισμός διαμορφώσεως τιμών όπως προβλέπεται από τις κοινές οργανώσεις αγορών βοείων και χοιρείων κρεάτων ή

να επηρεαστεί το ενδοκοινοτικό εμπόριο, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός ο κατ' αποκοπήν υπολογισμός δεν είναι αυθαίρετος και επιτρέπει εν πάση περιπτώσει στους λιανοπωλητές να αποκομίσουν δίκαιη αμοιβή για τη δραστηριότητά τους.

27 Τα εθνικά δικαστήρια επίσης, τα οποία είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή της εσωτερικής νομοθεσίας, είναι αρμόδια να κρίνουν σε ποιο μέτρο το σύστημα που προβλέπεται από τη νομοθεσία αυτή ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις που προαναφέρονται.

28 Το εθνικό δικαστήριο στην απόφασή του περί παραπομπής παρατηρεί ότι τα έξοδα πωλήσεως στον καταναλωτή ποικίλλουν από τη μια εμπορική χρήση στην άλλη και κατά συνέπεια το ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους μπορεί ίσως για ορισμένους λιανοπωλητές να τους επαρκεί για να καλύψουν τα έξοδα διαθέσεως στην αγορά και να εξασφαλίσουν δίκαιη αμοιβή, ενώ για άλλους λιανοπωλητές, οι οποίοι υποβάλλονται σε σημαντικότερα έξοδα, το ίδιο αυτό περιθώριο ίσως δεν τους αρκεί.

29 Επί του σημείου αυτού πρέπει εντούτοις να παρατηρηθεί ότι, όπως ορθώς υποστήριξε η Επιτροπή, δεν αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο το αν ορισμένοι κρεοπώλες απομακρυνθούν από την αγορά, επειδή έχει επιβληθεί ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους το οποίο δεν επαρκεί για να καλύψουν τα έξοδά τους κατά τη λιανική πώληση όταν τα έξοδα αυτά καταλήγουν να είναι ιδιαίτερα υψηλά. Πράγματι, δεν έχει αποδειχτεί ότι, αν εξαφανιστούν ενδεχομένως μερικοί κρεοπώλες, τότε θα επηρεαστεί είτε η λειτουργία του συστήματος τιμών, είτε το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Αν αντίθετα ήταν σημαντικός ο αριθμός των λιανοπωλητών που βρίσκονται σε δυσχερή θέση λόγω του ανώτατου περιθωρίου εμπορικού κέρδους, αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη ότι το ύψος στο οποίο έχει καθοριστεί το περιθώριο κέρδους δεν επαρκεί για να τους εξασφαλίσει δίκαιη αμοιβή για τη δραστηριότητά τους και επομένως δεν συμβιβάζεται με τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου.

30 Για τους λόγους αυτούς στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

1) η νομοθεσία κράτους μέλους, η οποία αφορά τον έλεγχο των τιμών λιανικής πωλήσεως βοείων και χοιρείων κρεάτων και η οποία υποχρεώνει τους κρεοπώλες να μην πωλούν τα προϊόντα τους στους καταναλωτές σε τιμή που υπερβαίνει την τιμή αγοράς που ισχύει στο στάδιο του χονδρεμπορίου προσαυξημένης κατά ένα ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους που καλύπτει μεταξύ άλλων τα έξοδα εισαγωγής στα οποία υποβλήθηκαν ενδεχομένως οι κρεοπώλες, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό που αντίκειται στο άρθρο 30

της Συνθήκης ΕΟΚ καθώς και στα άρθρα 19 του κανονισμού 121/67 και 22 του κανονισμού 805/68·

2) μια τέτοια νομοθεσία είναι επίσης ασυμβίβαστη προς τους κανονισμούς 121/67 και 805/68 εφόσον στο ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους συνυπολογίζονται τα έξοδα προμηθείας στα οποία υποβλήθηκαν οι κρεοπώλες και εφόσον ο συνυπολογισμός αυτός επηρεάζει το δίκτυο διανομής βοείων και χοιρείων κρεάτων σε ορισμένες περιοχές·

3) το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει να συνυπολογίζονται στο περιθώριο εμπορικού κέρδους, πέρα από το κέρδος του εμπόρου λιανικής πωλήσεως, μόνο τα έξοδα εμπορίας στα οποία υποβλήθηκαν οι κρεοπώλες κατά το στάδιο της πώλησης στους καταναλωτές, υπό την προϋπόθεση ότι το περιθώριο αυτό δεν έχει καθοριστεί αυθαίρετα και εφόσον επιτρέπει στους λιανοπωλητές να αποκομίσουν δίκαιη αμοιβή για τη δραστηριότητά τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

31 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κυρίας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί του προδικαστικού ερωτήματος που του υπέβαλε το Cour d'appel των Βρυξελλών με απόφαση της 21ης Μαρτίου 1984, αποφαίνεται:

1) Η νομοθεσία κράτους μέλους, η οποία αφορά τον έλεγχο των τιμών λιανικής πωλήσεως βοείων και χοιρείων κρεάτων και η οποία υποχρεώνει τους κρεοπώλες να μην πωλούν τα προϊόντα τους στους καταναλωτές σε τιμή που υπερβαίνει την τιμή αγοράς που ισχύει στο στάδιο του χονδρεμπορίου προσαυξημένης κατά ένα ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους που καλύπτει μεταξύ άλλων τα έξοδα εισαγωγής στα οποία υποβλήθηκαν ενδεχομένως οι κρεοπώλες, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτε-

λέσματος προς ποσοτικό περιορισμό που αντίκειται στο άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ καθώς και στα άρθρα 19 του κανονισμού 121/67 και 22 του κανονισμού 805/68.

2) Μια τέτοια νομοθεσία είναι επίσης ασυμβίβαστη προς τους κανονισμούς 121/67 και 805/68 εφόσον στο ανώτατο περιθώριο εμπορικού κέρδους συνυπολογίζονται τα έξοδα προμηθείας στα οποία υποβλήθηκαν οι κρεοπώλες και εφόσον ο συνυπολογισμός αυτός επηρεάζει το δίκτυο διανομής βοείων και χοιρείων κρεάτων σε ορισμένες περιοχές.

3) Το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει να συνυπολογίζονται στο περιθώριο εμπορικού κέρδους, πέρα από το κέρδος του εμπόρου λιανικής πωλήσεως, μόνο τα έξοδα εμπορίας στα οποία υποβλήθηκαν οι λιανοπωλητές κατά το στάδιο της πώλησης στους καταναλωτές, υπό την προϋπόθεση ότι το περιθώριο αυτό δεν έχει καθοριστεί αυθαίρετα και εφόσον επιτρέπει στους λιανοπωλητές να αποκομίσουν δίκαιη αμοιβή για τη δραστηριότητά τους.

Mackenzie Stuart Bosco

Pescatore Koopmans Bahlmann

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Ιουνίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart